

ora de istorie

ISTORIA ÎN IMAGINI

Armata sovietică de ocupație după al doilea război

//(sursa: InfoCultural)

1949 - peste 11000 familii din Basarabia deportate în Siberia

//(sursa foto: Historia.ro)

 W
 W
 W
 T
 V
 V
 R
 O

Partizan antisovietic din nordul Bucovinei

//(sursa foto: Podul.ro)

Gheorghe Asachi – Un spirit novator

(continuare din numărul trecut)

În august 1812 revine în Moldova și se consacră activității de renaștere culturală, fiind la acea dată cel mai instruit om nu numai din Moldova, ci din toate celelalte provincii românești. Asachi a proiectat un amplu program care venea în continuarea mișcării ideologice care cuprinsese țările române încă din secolul al XVIII-lea, iar prioritară devenea introducerea limbii române în toate formele de manifestare intelectuală, pentru afirmarea condiției naționale. Pe fondul transformărilor economice și sociale, apare necesitatea unor instituții de învățământ în limba română. Gheorghe Asachi a fost cel care a deschis această cale și mai bine de 40 de ani, a organizat și condus învățământul, fiind făuritorul mișcării de educație națională din prima jumătate a sec. XIX.

Cea dintâi acțiune culturală a lui Asachi are loc în noiembrie 1813, când înființează, la Iași, clasa de inginerie hotarnică în limba română. La dispoziția tânărului cărturar au fost puse patru odăi în clădirea Academiei domnești, iar el a primit titlul de profesor și în plus postul de bibliotecar. În ianuarie 1814 și-a început cursurile mai întâi în limba franceză, iar din 1815 în românește. Cursurile de aritmetică, algebră, geometrie, trigonometrie și geodezie ținute pentru prima oară în limba maternă de inginerul Asachi, au constituit un act de afirmare a limbii române. Gheorghe Asachi va tinde să valorifice resursele limbii materne nu numai prin instituirea unui învățământ național de tip superior, ci și prin organizarea primelor reprezentații teatrale românești. Organizează pe cheltuiuala sa un teatru de societate în salonul hatmanului Costachi Ghica, primul spectacol având loc în seara zilei de 27 decembrie 1816. Această reprezentație memorabilă a și constituit după opinia specialiștilor, actul de naștere al teatrului românesc cult. În cursul anului 1819, pentru a consolida învățământul superior românesc, Asachi elaborează un plan de restructurare a Seminarului de la Socola, aducând învățători din Transilvania.

În 1822 este numit agent diplomatic al Moldovei la Viena, funcție pe care o va onora până la începutul anului 1827, timp în care se va resimți lipsa lui în viața cultural-educativă a Moldovei. Revenind în țară este numit „referendar” al Epitropiei Învățăturilor Publice, poziție din care va continua activitatea de renaștere culturală și artistică a țării, o creștere a numărului de școli, inclusiv pentru copiii din categoriile defavorizate și dezvoltarea conștiinței naționale prin limbă și artă. Un an mai târziu, în 1828, a pus piatra de temelie pentru a deschide la Trei Ierarhi „o școală normală” cu durata de doi ani și un gimnaziu cu durată de patru ani, denumit Școala Vasiliană, cu predare în limba română și în limbi străine. La 1 iunie 1829, Asachi a fondat cea dintâi foaie periodică din Moldova, intitulată „Albina românească”, iar în 1832 a deschis prima tipografie din Moldova, sub numele de „Institutul Albinei”, unde îi apar și primele volume originale, „Culegere de poezii” și „Fabule alese”.

Din 1834, va continua munca de înființare de noi școli românești și de îmbunătățire a calității învățământului. La solicitarea lui Asachi, Mihail Sturdza a aprobat, înființarea primei „școli de fete” din Moldova, la Iași. Tot la stăruințele lui Asachi, anul următor avea să fie inaugurată Academia Mihăileană, prima instituție de învățământ superior modernă din Moldova, unde a fost profesor de pictură și arhitectură, iar în noiembrie 1836, marele cărturar a realizat o nouă izbândă, înființarea, la Iași, a primului Conservator filarmonic-dramatic din Moldova, unde a predat gratuit, cu scopul expres de „a învăța pe elevi muzica vocală și declamația” în limba română. Într-o perioadă dificilă pentru promovarea ideilor novatoare, de numele lui Asachi se leagă și alte înfăptuiri de excepție: înființarea Arhivelor Moldovei (1832), înființarea Școlii de arte și meserii Iași (1841), a Pinacotecii, a primei biblioteci publice, a primului muzeu natural din Moldova, a fabricii de hârtie de la Petrodava, Piatra Neamț, prima de acest gen din țară (1841).

În domeniul artelor, desenează și litografiază stampe din istoria Moldovei, pictează cu talent tablouri în ulei, în special, portrete, creează și execută proiectul lucrării „Obeliscul cu lei”, cunoscută și sub denumirea de „Monumentul Regulamentului Organic”. Ca scriitor, Asachi a abordat mai multe specii literare: teatru, nuvele istorice, poezii lirice (sonet, odă, imn, meditații, satire). A îmbogățit repertoriul teatral cu numeroase traduceri, adaptări și piese originale inspirate din trecutul istoric al Moldovei. A desfășurat și o bogată activitate pedagogică prin întocmirea de manuale și de programe școlare.

Dotat cu aptitudini native excepționale, inteligent și pătrunzător, ahtiat de cunoștințe, Asachi avea și un suflet larg, sensibil la frumos, deschis la concepțiile umaniste ale epocii. S-a stins din viață la Iași, pe data 12 noiembrie 1869, la venerabila vârstă de 81 ani. „Spiritu de Renaștere întârziată”, de o complexitate remarcabilă, Gheorghe Asachi, rămâne în epoca sa una din personalitățile cele mai marcante ale Moldovei. Istoria culturii și a literaturii române îl situează printre deschizătorii de perspective și unul dintre excepționalii îndrumători din perioada de modernizare a culturii naționale.

Bibliotecar, Luciana Macovei

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Bibliografie: Gheorghe Asachi: Organizatorul școlilor naționale din Moldova. N.C. Enescu. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1962. Gheorghe Asachi: Viața și opera sa. Eugen Lovinescu. București: Editura Casei Școlarelor, 1927. Gheorghe Asachi: romanul vieții sale. Efm Levit; Vaslui: Editura Cutia Pandorei, 1999. Viața lui Gh. Asachi. George Sorescu. București: Minerva, 1970